

Om makt, undertrykking, fornuft, og den frie tale

Dette innlegget handler om at ytringer ofte «truer» makten og den etablerte kultur. I demokratiet er denne «trusselen» en prinsipiell rett og utviklingsmetode. Islamsk råd som ansetter en niqab-kledd kvinne blir her benyttet som eksempel for å belyse dette; selve demokratiets hensikt.

I det muslimske miljøet er det ofte vanskelige kår for udogmatiske diskusjoner om tro, demokrati, og de verdier vi og -vil jeg tro- mange muslimer deler. Ut av den avgjørelsen Islamsk Råd har gjort ved å ansette en niqab-kledd kvinne i en stillingsbeskrivelse som relasjonsbygger, er det satt i gang en diskusjon i organisasjonen. Det foregår en mulig oppsplitting av det vi utenforstående ser som en konservativ organisasjon, mellom en konservativ og mer demokratisk-vestligorientert fløy. Organisasjonen er kanskje i en endring vedrørende den religiøse tro, og reflekterende om hvordan de ønsker å oppfattes i det demokratiske samfunn.

I antikken for 2500 år siden og det fremskritt de gjorde den gang, ble det og "ryddet grunn" for løsrivelse og mildning av mytologiske forklaringer på tilværelsen. Så kom romerriket, og ikke lenge etter 1500 år med religiøs dogmatisme, og etter det reformasjon og opplysningstid, som for bare et år siden fikk skille mellom stat og kirke i Norge. En slik utvikling har krevd stort mot av mange enkeltpersoner. God utvikling sees i samfunnet som økning av tankefrihet, og frigjøring fra undertrykking; individuell, religiøs og statlig.

Mot i ufrihet

Til alle tider har stemmer som snakker mot det bestående, for utvikling og fornuft snakket i risiko. For å nevne noen; Anaxagoras, Evripides og Sokrates, Galileo Galilei, Giordano Bruno, Nelson Mandela, Edward Snowden, og Robin Schaefer i Bergen. Det er mange, mange flere som har ofret livet, risikert og mistet frihet, jobb og karriere for å fremme sine funn av samvittighet, mot det bestående, mot makt og undertrykking. I prinsippet er det ikke forskjell på Sokrates og noen av de andre, nevnt og urnamevt. Det er mennesker som taler sannheten, som tror på noe som er av betydning og verdi for andre. Det er akkurat det samme om en elev forteller i risiko at en medelev blir dårlig behandlet, eller kollega at en kollega blir dårlig behandlet. Det er fornuft, det rette og det gode som står mot det etablerte; kulturen, forventning om lojalitet, tradisjoner, «den sterkestes rett».

En kneblingskultur forhindrer utvikling. De historiske eksemplene kan bli mange. Når man skaper et rom i en lukket kultur for saklige kunnskaps og meningsytringer, så kommer forandringer og utvikling ganske fort.

En kneblingskultur er det hvor man tier stille på grunn av frykt for trusler og represalier av all art. Hvor man holdes utenfor et miljø, hvor man fryses ut, hvor man ikke får svar på henvendelser, hvor man snakkes vekk, hvor «makten» er. Man får ikke innsyn i hva som angår en som individ, som borger. Man får ikke innsyn i saksprosesser. Det vises til «hemmeligstempling», «unntatt offentlighet», og «av hensyn til saken». Det er her det etablerte hjelper hverandre, hvor byråkratene hjelper hverandre, baksnakker, kommer med falske beskyldninger, og man ender som personalsak.

Den saklige talens kraft, og faren for å gå glipp av gode idéer

Demokratiet ble etablert i antikken for å komme bort fra slike kulturelle og individuelle tendenser. De ville ha vekst, utvikling, klokskap, det frie saklige ord *parrhesia*, og de klarte

det. Alle hadde de kunnskap om den saklige talens kraft, og om faren ved å gå glipp av gode ideer.

Et prinsipp var at demokratiet skulle gjelde alle borgere like mye, og demokrati var en ting: Det var retten til å snakke saklig uansett hvor man var.

Takk til dere som har lest mitt første innlegg!